

da ga prenašamo? (108) Tebi se meša (Meša se ti), ljubica (148). In še mnogo mnogokrat. Napačna raba časov, posebno dovršnega sedanjega časa v prihodnjiškem pomenu: Imava pa (Pa bova imela) v nedeljo ves večer za pogovor (20). Pozdravi, če ga vidiš (boš videl) 74. Pridi, da skupaj praznujeva (bova praznovala) redko srečo (71). Menjava pripovednega časa v istem stavku: Še ni dovršila svojih misli, ko prisope Miro (93). Napačna stava besed: Svet se je postavil na glavo (na glavo postavil) 116. ..., ki si sama služi kruh (kruh služi) 76. Napačna raba besed: Miholič je buljil v praznoto (nam. buljil oči ali strmel) 99. Zapustila je službo zastran (zaradi) rahlega zdravja. »Zastran bolezni? (139). Napačna rekla in slabe podobe: Zala je skočila na samotno postajo (na postaji iz voza) 83. ..., da ne teče življenje prazno ko ajdova slama po hudi slani (kot je ajdova slama...) 77. ... ne maram imeti pred očmi votle školjke svojih mladih sanj (143). Zala je bila pod vtisom godbe (prevzeta od godbe) 66. ... vpila je k razpetemu Bogu, ki ga ji je ob poroki podarila njena mati (mešanje pojmov: razpeti Bog in razpelo) 201. In še več takega.

Knjiga je sicer čisto dobro poučno branje, umetniško in življenjsko zadovoljivo delo pa ni.

Dr. Ivan Grafenauer

Alojzij Gradnik: **Večni studenci.** Pesmi. Založba Modre ptice v Ljubljani, 1938. Strani 98.

Kakor poln pšenični klas, ki se je nasrkal skrivnostne moči slovenske zemlje in kmetovega znoja, ki se je z vdano pobožnostjo sklanjal nad ta božji dar, je ta zbirka enainpetdesetih pesmi. Če bi hotel pisati navadno kritiko, bi imenoval osnovno strujo te zbirke: metafizični realizem, ki sloni na sv. Tomažu in ki ga je pri nas od svoje strani začela srednja generacija z A. Vodnikom in Kocbekom, Gradnik pa je prišel do tega gledanja z druge strani. Toda ta zbirka je kakor vsa dela vekovite vrednosti nad vsako strujo. Kakšna lahkota v verzu, kjer ni več toliko sonetov, pač pa zazveni slovenska narodna pesem iz teh vrst, ki so objele vse, kar je naše. Pesnik se je izvil iz ozkosti samega sebe, stopil v široki krog občestva in sedaj se je, poln življenjske radosti, brez strahu pred smrtjo, napotil z vsemi k Luči. Koliko novih stvari je vnesel v svoj izraz, ki poje o materi, »ki nas je v mesu nosila, da smo se rodili za časno, in v srcu, da smo se rodili za večno življenje« (Avguštin). Zaziblje nas v toplo božično razpoloženje, da tem kruteje udarijo sodobne krivice. Naši v tujini tožijo svojo boleost, Kras kliče, Marija gre z Jezusom preko naših polj, umirjen mož se razgovarja s svojo ženo o poslednjem smislu ljubezni, slovenska zemlja nam pravi svoje skrivnosti, pesnik izpoveduje vrh Grintovca svojo otroško vero in smučar moli v nedotaknjeni belini k svojemu Bogu. Vsaka stran nas preseneča, dokler ne pridemo do največjega presenečenja — zadnjih 21 pesmi: Kmet govori. Pesnik govori v preprosti govorici na kmetova usta večne resnice. Tukaj, zlasti pa še pri pesmi »Kmet govori Bogu« se ustavi vsak komentar. Le brati in sodoživljati je treba. Prej razdvojeni obmejni človek je sedaj harmonično ubran z vso slovensko zemljo in njeno duhovnostjo. Srečni smo, da imamo

takega pesnika, ki je globoko med nas postavil nov dokument naše samobitnosti in ki je bolj kakor kak drug pesnik vez med starejšo in mlajšo generacijo.

V bistvu so vse pesmi te zbirke religiozne, vidno se spaja z nevidnim, a Gradnik se ni pognal v kake mistične sfere — našemu vsakdanjemu življenju je dal božji pridih, kar daje tem pesmim posebno lepoto.

B. Jakac je mojstrsko ilustriral te pesmi, ki jih bomo razmišljali utrujeni romarji, da si okrepimo hrepenenje po božjem Jeruzalemu, ki jih bo v srcu nosil kmet, ko bo pobožno stopal za plugom, ki jih bo v mehko mesečno noč ponavljalo dekle, ko bo med nagelji in rožmarinom čakalo svojega dragega.

Mnogo se bo še pisalo o tej zbirki, strani in strani bi še lahko napisal, a ne bi mogel napisati niti ene obsojajoče besede. Tone Čokan

Joža Lovrenčič: **Legenda o Mariji in pastirici Uršiki**. Ljubljana, 1938. Str. 38. — Sveta gora pri Gorici, koliko in kakšnih spominov nam vzbujal! Kaj je pretrpela v svetovni vojni! Kakšen peklenski hrup je divjal nad njo noč in dan! Pred štiri sto leti pa je v Skalnico — tako so menda tedaj goró imenovali — dan za dnevom gonila past ovčice srenje Grgarja Uršika Ferligojeva. In nekega dne se ji je prikazala Marija v zlatem oblaku ter ji naročila, naj pove ljudem tam okrog, da sezidajo na vrhu gore cerkev v čast Materi božji. To Marijino naročilo je deklica, čeprav ob velikem nasprotovanju gosposke — trikrat so jo vrgli v ječo, pa jo je Marija čudežno rešila — zvesto izvršila. Zgodovina piše, da je bila res cerkev l. 1544. dozidana in izročena v varstvo frančiškanom. V znanem narodnem ritmu in slogu — kakor n. pr. Valjavec v legendi »O nebeški gloriiji« — je naš J. L. za 400 letnico te stare slovenske božje poti obdelal ljubko legendo v 400 rimanih, ljubkih verzih in s končno prošnjo:

O daj, usliši prošnji glas:
še v ta pretežki, bridki čas
ohrani nas, ohrani nas...

Dbv.

Bolgarske novele. Izbral, prevedel in uvod napisal Tone Potokar. Mohorjeve knjižnice zv. 96. Celje. 1937.

Uvod nam točno pove, da so trije mogočni činitelji vplivali na razvoj bolgarskega naroda: Bizantinci (grška ali pravoslavna cerkev), Turki, evropski zapad. O tem trojnem vplivu govore tudi »Bolgarske novele«. Vpliv Bizantincev: leta 1014 so preslepili bolgarskega vojvodo Zvenico, da je izdal vojsko carja Samuela v bitki na gori Belasici: »Zvenica« (N. Rajnov); bizantinsko duhovščino označuje Elin-Pelin v novelici »Na onem svetu«. Turki: sijajno je označen Sali Jašar, kovač, veren moslim v »Pesmi koles« (Jordan Jovkov); deklici Nevena in Pelagija izgubita svoja ženina, ki morata bežati pred Turki in poturčenci — »Sence« (A. Strašimirov). Evropa (in Amerika): oče ubije iz pohlepa sina Amerikanca, ki — nespoznan — prenočuje pod domačo streho. — »Denar« (Vl. Poljanov); politični uradniki se igrajo s človeškim življenjem — »Zdravnikova pripoved« (strašna satira!). — Dobro nam odpre